

Een manuscript van de psychiater Frederik Willem van Eeden

door C. M. Verkroost

Frederik Willem van Eeden promoveerde in 1886 te Amsterdam tot medicinae doctor op het proefschrift Kunstmatige voeding bij tuberculose¹ onder de supervisie van prof. dr. P. K. Pel², toen internist in het Binnengasthuis te Amsterdam. Velen hebben zich verwonderd over het onderwerp van het proefschrift, omdat het zo weinig past bij het beeld, dat wij Nederlanders ons van Van Eeden gevormd hebben. Voor de meesten van ons is Van Eeden een van de goede prozaïsten der Nederlandse literatuur en daarbij denken we gewoonlijk het eerst aan De klein Johannes 1 (1886) en aan de roman Van de koele meren des doods (1900).

Na enig zoeken vonden we enkele motieven en hun samenhang, die tot de keuze van het onderwerp geleid kunnen hebben. Toch bleven er nog vragen open. Zoals bekend, is Van Eeden zich korte tijd na zijn promotie aan de psychiatrie gaan wijden en hij heeft jarenlang met de psychiater A. W. van Renterghem samengewerkt (1887-93) in een kliniek te Amsterdam, die na enige andere behuizingen³ definitief gevestigd werd in de Van Breestraat 1, in de hoofdstad van ons land.

De curve in de carrière van Van Eeden, van medicus naar psychiater, werd eigenlijk door vier van de stellingen in zijn dissertatie al aangeduid: het zijn de nummers VII, VIII, XI en XVII. We citeren: 'de onderzoekingen van Bernheim,⁴ Richer,⁵ Charcot⁶ enz. omtrent hypnotisme en suggestie verdienen grote belangstelling (VII) en vooral XVII: 'Elke wetenschappelijk gevormde medicus dient psychologie gestudeerd te hebben'.

Een Engelstalig manuscript van zijn hand van april 1908⁷ werpt meer en scherper licht, zowel op de situatie waarin het proefschrift is ontstaan, als op Van Eeden's activiteiten op het gebied van de psychiatrie. Bovendien leren we de professoren Debove⁸, Charcot en Liébeault⁹ nader kennen en vernemen we enige details uit de samenwerking van de beide Nederlandse pioniers in de psychiatrie: A. W. van Renterghem en Fr. van Eeden.

We laten de inhoud van genoemd manuscript in extenso volgen¹⁰:

Inleidster van dit manuscript is wetenschappelijk medewerkster voor de Medische Encyclopedie aan de Vrije Universiteit, Amsterdam.